

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ
આર/સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૧૭૭૧૮/૨૦૧૧
સાથે
આર/સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૬૦૪૦/૨૦૧૦

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સંદીપ એન. ભટ્ટ

=====

અહેવાલ કરવાની મંજૂરી	હા	ના
	હા	—

=====

પી.એન. દેસાઈ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યો

ઉપસ્થિતિ:

ચાચિકાકર્તા વતી શ્રી વૈભવ એ. વ્યાસ (૨૮૯૬)

સામાવાળાઓ નં. ૧ અને ૨ – રાજ્ય સત્તામંડળો વતી શ્રી હેનિલ એમ. શાહ,
એ.જી.પી.

સામાવાળા નં. ૩ – જી.પી.એસ.સી. વતી શ્રી પ્રેમલ આર. જોશી અને શ્રી દીપક
જી. શુક્લા, એડવોકેટસ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સંદીપ એન. ભટ્ટ

તારીખ: ૦૧/૧૦/૨૦૨૫

કોમન ઓરલ જજમેન્ટ

૧.૧ સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૧૭૭૧૮/૨૦૧૧ અરજદાર દ્વારા નીચેની મુખ્ય પ્રાર્થનાઓ સાથે પસંદ કરવામાં આવે છે.

"૯. અરજદાર આદરપૂર્વક પ્રાર્થના કરે છે કે અહીં ઉપર જણાવ્યા મુજબ હકીકતો અને સંજોગોના આધારે અને જેની સુનાવણી સમયે વિનંતી કરી શકાય છે, માનનીય અદાલત સામાવાળા અધિકારીઓને આદેશની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે ખુશ થઈ શકે છે અને તે માટે ખુશ થઈ શકે છે: -

(એ) આ અરજીના પરિશિષ્ટ-એ, તારીખ ૧૨.૧૧.૨૦૧૧ ના વિવાદિત સજા આદેશને રદ કરો અને રદ કરો, અને

(બી) આ અરજીના સ્વીકાર અને અંતિમ નિકાલ સુધી, માનનીય અદાલત તારીખ ૧૨.૧૧.૨૦૧૧ ના વિવાદિત સજા આદેશના સંચાલન, અમલીકરણ અને અમલ સામે ફરજિયાત મનાઈ હુકમ આપી શકે છે, અને/અથવા

(સી) આ અરજીનો સ્વીકાર અને અંતિમ નિકાલ બાકી છે ત્યાં સુધી, માનનીય અદાલત માત્ર ૧૨ તારીખના વિવાદિત સજાના આદેશના આધારે, સંયુક્ત રજિસ્ટ્રાર, સહકારી મંડળીના પદ પર બઢતીની બાબતમાં અરજદારને આગળ વધારવાથી સામાવાળા અધિકારીઓને અટકાવી શકે છે./ ૧૧.૨૦૧૧, આ અરજીનો પરિશિષ્ટ-એ, "

૧.૨ સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૬૦૪૦/૨૦૧૦ એ જ અરજદાર દ્વારા નીચેની મુખ્ય પ્રાર્થનાઓ સાથે દાખલ કરવામાં આવે છે.

"૭. અરજદાર આદરપૂર્વક પ્રાર્થના કરે છે કે, અહીં ઉપર ઉલ્લેખિત તથ્યો અને સંજોગોના આધારે અને જેની સુનાવણી સમયે વિનંતી કરી શકાય છે, માનનીય અદાલત સામાવાળા સત્તામંડળને આદેશની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે ખુશ થઈ શકે છે અને તે માટે ખુશ થઈ શકે છે: –

(એ) ગુજરાત સહકારી સેવા વર્ગ-૧ (વરિષ્ઠ ફરજ) કેડરમાં અરજદારની બઢતી અંગે વિભાગીય બઢતી સમિતિની ભલામણોને અમલમાં મૂકવા સામાવાળા સત્તામંડળને નિર્દેશ આપે છે, જે સામાન્ય રીતે સંયુક્ત નિયામક, સહકારી સોસાયટી તરીકે ઓળખાય છે અને

(બી) વધુમાં સામાવાળા સત્તામંડળને અરજદારને સંયુક્ત નિબંધકના પદ પર વિલંબિત તારીખ સાથે બઢતી આપવા અને અરજદારથી તરત જ જુનિયર વ્યક્તિને જે તારીખે પ્રથમ બઢતી આપવામાં આવી હતી તે તારીખથી પગારના ક્ષેત્રો સહિત તમામ પરિણામી લાભો આપવા માટે નિર્દેશ આપવામાં ખુશી થશે, અને

(સી) સામાવાળા સત્તામંડળને અરજદાર સામે શરૂ કરવામાં આવેલી વિભાગીય તપાસને રદ કરવા માટે નિર્દેશ આપે છે તા.૨.૪.૨૦૦૫, અને

(ડી) આ અરજીનો સ્વીકાર અને અંતિમ નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી, માનનીય અદાલત સામાવાળા સત્તામંડળને સંયુક્ત નિબંધકના પદ પર અરજદારની બઢતી સંબંધિત વિભાગીય બઢતી સમિતિની ભલામણોને અમલમાં મૂકવાનો નિર્દેશ આપી શકે છે અને વધુમાં અરજદાર અને સંયુક્ત નિબંધકના પદને બઢતી આપવા માટે સામાવાળા સત્તામંડળને નિર્દેશ આપી શકે છે, અને

(ઈ) આ અરજીનો સ્વીકાર અને અંતિમ નિકાલ બાકી છે ત્યાં સુધી, માનનીય અદાલત તારીખ ૧૭.૪.૨૦૦૮ ની સોકોસ નોટિસની કામગીરી પર રોક લગાવવા માટે ખુશ થઈ શકે છે અને વધુમાં સામાવાળા

અધિકારીઓને ઉપરોક્ત કારણદર્શક નોટિસ અનુસાર કોઈપણ કાર્યવાહી કરવાથી રોકવા માટે ખુશ થઈ શકે છે.

૨. અરજદારના જણાવ્યા અનુસાર સંક્ષિપ્ત હકીકતો નીચે મુજબ દર્શાવવામાં આવી છે.

૨.૧ અરજદારની નિમણૂક ૨૮.૦૪.૧૯૭૮ પર સીધી ભરતી સહાયક જિલ્લા કુલસચિવ (ગુજરાત સહકારી સેવા વર્ગ-II) તરીકે કરવામાં આવી હતી.

૨.૨ અરજદારથી તરત જ જુનિયર વ્યક્તિઓને સંયુક્ત નોંધણી અધિકારીના પદ પર બઢતી આપવામાં આવી હતી, જો કે, અરજદારનું નામ બઢતીના આદેશમાં સામેલ કરવામાં આવ્યું ન હતું.

૨.૩ વર્ષ ૨૦૦૪ માં, ફ્રી એકવાર, વિભાગીય પ્રમોશન સમિતિની બેઠક ૩૦.૧૧.૨૦૦૪ પર બોલાવવામાં આવી હતી, જો કે, આ વખતે પણ, અરજદારને ઉપરોક્ત પદ પર બઢતી આપવામાં આવી ન હતી અને અરજદારના જુનિયરને ૨૪.૦૬.૨૦૦૫ ના આદેશ દ્વારા બઢતી આપવામાં આવી હતી. ૨.૪ વર્ષ ૧૯૯૩-૯૪ માં અરજદાર દ્વારા કથિત ગેરવર્તણૂક માટે, વાસ્તવિક બઢતીના આદેશો જારી કરવામાં આવે તે પહેલાં, ૦૨.૦૪.૨૦૦૫ પર અરજદારને આરોપપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હતું.

૨.૫ અરજદાર સામે વિભાગીય તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી, જેમાં તપાસ અધિકારીએ પોતાનો અહેવાલ સુપરત કર્યો હતો કે અરજદાર સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપો આંશિક રીતે સાબિત થયા છે.

૨.૬ તેથી, ૧૭.૦૪.૨૦૦૮ પર અરજદારને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી.

૨.૭ અરજદારે ૦૩.૦૬.૨૦૦૮ પર શિસ્ત અધિકારીને તેની વિગતવાર રજૂઆત રજૂ કરી હતી.

૨.૮ આગામી વિભાગીય બઢતી સમિતિમાં, ઉપરોક્ત વિભાગીય તપાસની પેન્ડન્સીને કારણે સત્તામંડળ દ્વારા અરજદારના કેસ પર વિચાર કરવામાં આવ્યો ન હતો.

૨.૯ તેથી અરજદારે સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૬૦૪૦/૨૦૧૦ તરીકેની અરજીને પસંદ કરી છે, જે અહીં ઉપર નોંધ્યા મુજબ વિનંતી કરે છે.

૨.૧૦ ઉપરોક્ત અરજીમાં, આ અદાલત દ્વારા અરજદારની તરફેણમાં કોઈ વચગાળાની રાહત આપવામાં આવી નથી.

૨.૧૧ ૨૩.૦૯.૨૦૧૦ પર, સામાવાળા સત્તાવાળાઓએ સજાનો આદેશ પસાર કર્યો છે.

૨.૧૨ અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૬૦૪૦/૨૦૧૦ હોવાથી, સત્તાવાળાઓ દ્વારા તેને બિનઅસરકારક બનાવવાની માગ કરવામાં આવી હોવાથી, અરજદારે આ અદાલત સમક્ષ સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૧૬૦૭૬/૨૦૧૦ પસંદ કરી છે, જેમાં ૨૩.૦૯.૨૦૧૦ ના સજા આદેશને રદ કરવામાં આવ્યો હતો અને આ અદાલત દ્વારા ૨૭.૦૪.૨૦૧૧ ના આદેશ દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યો હતો અને

શિસ્ત અધિકારીને અરજદારને સુનાવણીની તક આપવા અને ત્યારબાદ નવો આદેશ પસાર કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૨.૧૩ તદનુસાર, સત્તામંડળે ૨૦.૦૮.૨૦૧૧ પર અરજદારને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરી હતી અને અરજદારે ૮/૯.૯.૨૦૧૧ પર ઉપરોક્ત કારણદર્શક નોટિસનો જવાબ આપ્યો હતો.

૨.૧૪ સામાવાળા સત્તાવાળાઓએ આખરે ૧૨.૧૧.૨૦૧૧ તારીખનો વિવાદિત સજા આદેશ પસાર કર્યો છે, જેમાં અરજદાર પર અરજદારની નિવૃત્તિ સુધી ભાવિ અસર સાથે પગારમાં ચાર તબક્કાના ઘટાડાની સજા લાદવામાં આવી છે.

૨.૧૫ તેથી, અરજદારે સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૧૭૭૧૮/૨૦૧૧ માં ઉપરોક્ત વિવાદિત વાદગ્રસ્ત હુકમને પડકાર્યો છે.

૨.૧૬ તે અરજીમાં, આ અદાલતની સંકલન ખંડપીઠે, ૦૮.૧૨.૨૦૧૧ તારીખના આદેશ દ્વારા, પ્રતિવાદીઓને નીચે મુજબ અવલોકન કરીને નોટિસ જારી કરી છે.

"અરજદારના વિદ્ધાન વકીલને સાંભળ્યા.

વિભાગીય તપાસમાં આરોપ નં. ૭ થી ૧૨ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે, જે ગંભીર લાગે છે અને ઉપરોક્ત હોવા છતાં, સામાવાળા સત્તામંડળે અરજદારના પગાર ધોરણને ભવિષ્યની અસર સાથે માત્ર ચાર તબક્કા સુધી ઘટાડવાની સજા ફટકારી છે.

૨૬.૧૨.૨૦૧૧ પર પરત કરી શકાય તેવી સૂચના આપો.

૨.૧૭ ૦૮.૧૨.૨૦૧૧ ના ઉપરોક્ત આદેશમાં, અરજદારે આ અદાલતની ડિવિઝન બેંચ સમક્ષ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં.૨૧/૨૦૧૨ તરીકે અપીલને પસંદ કરી હતી, જેમાં ડિવિઝન બેંચે ૨૨.૦૨.૨૦૧૨ ના આદેશ દ્વારા નીચેનો આદેશ પસાર કર્યો હતો.

"૧. આ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા નીચેના આદેશ સામે પસંદ કરવામાં આવે છે.

અરજદારના વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા.

વિભાગીય તપાસમાં આરોપ નં. ૭ થી ૧૨ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે, જે ગંભીર હોવાનું જણાય છે અને ઉપરોક્ત હોવા છતાં, સામાવાળા સત્તામંડળે ભવિષ્યની અસર સાથે માત્ર ચાર તબક્કાઓ સુધી અરજદારના પગારમાં ઘટાડો કરવાની સજા ફટકારી છે.

૨૬.૧૨.૨૦૧૧ પર પરત કરી શકાય તેવી સૂચના આપો.

૨. સાંભળ્યું કે વિદ્વાન વકીલ શ્રી વૈભવ વેઝ અપીલકર્તા વતી છે.

૩. પ્રશ્નમાં આદેશનું સાદું વાંચન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે તે માત્ર એક વચગાળાનો આદેશ છે અને અંતિમ નથી જે બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવશે. આ આદેશ નોટિસ જારી કરવા માટે વધુ કે ઓછા કારણો નિર્ધારિત કરે છે અને સંજોગોમાં, અપીલ સ્વીકારવાને લાયક નથી. અપીલકર્તા એ મુદ્દાઓનો ખૂબ જ સારી રીતે પ્રચાર કરી શકે છે જેનો તેણે વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ અમારી સમક્ષ પ્રચાર કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. તેથી અરજી રદ કરવામાં આવે છે ".

૨.૧૮ ત્યારબાદ, સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૧૭૭૧૮/૨૦૧૧ હોવાની અરજી આ અદાલત દ્વારા ૩૦.૦૧.૨૦૧૫ ના આદેશ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે છે.

૨.૧૯ એ નોંધવામાં આવે છે કે આ અરજીઓ પેન્ડન્સી દરમિયાન, અરજદાર ૩૦.૦૯.૨૦૧૨ પર વચનિવૃત્તિ દ્વારા નિવૃત્ત થયા છે.

૨.૨૦ આ પૃષ્ઠભૂમિમાં અરજદારે આ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો છે.

૩. અરજદાર આ બંને અરજીઓમાં સમાન હોવાથી, સંબંધિત પક્ષો માટે વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી વિનંતીઓ, ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો, કરવામાં આવેલા દાવાઓ અને રજૂઆતો એકબીજા સાથે વણાયેલી છે, આ બંને અરજીઓ આજે આ અદાલત દ્વારા સંબંધિત પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોની સંમતિ સાથે એકસાથે સાંભળવામાં આવે છે અને નિર્ણય લેવામાં આવે છે.

૪. વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા.

૫. અરજદાર વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી વૈભવ વ્યાસે રજૂઆત કરી છે કે સરકારમાં નિહિત હિતો એ જોવા માટે વલણ ધરાવે છે કે અરજદારને સંયુક્ત નોંધણી અધિકારીના પદ પર બઢતી ન આપવામાં આવે, જે તેમણે વર્ષ ૧૯૯૭ થી સફળતાપૂર્વક કર્યું છે; અને જે વ્યક્તિઓ અરજદાર કરતા ઘણા જુનિયર છે, તેમને સંયુક્ત નોંધણી અધિકારીના પદ પર બઢતી આપવામાં આવે છે અને તેમાંથી કેટલાક તો ઉપરોક્ત બઢતી હોદ્દા પરથી નિવૃત્ત પણ થયા છે, જ્યારે અરજદાર જે વરિષ્ઠ કર્મચારી છે, તેને સંપૂર્ણપણે ગેરકાયદેસર અને મનસ્વી રીતે

બઢતી આપવામાં આવી નથી; અને વિભાગીય બઢતી સમિતિ (ટૂંકમાં 'ડી. પી. સી.') ની બેઠકની તારીખે, અરજદાર સામે વિભાગીય તપાસ કાં તો બાકી હતી અથવા વિચારણા હેઠળ હતી અને તેથી, કાયદાની સ્થાયી સ્થિતિ અનુસાર, સત્તાવાળાઓ સંયુક્ત નિબંધકના પદ પર અરજદારની બઢતી અટકાવી શક્યા ન હોત; અને તે પછી અરજદારને બહાર પાડવામાં આવેલી આરોપપત્ર ડી. પી. સી. ની ભલામણોને અસર કરતી બાબતનો રંગ બદલશે નહીં; અને તે સરકારનો કેસ પણ નથી કે અરજદાર બઢતી માટે યોગ્ય નથી અને તેથી, અરજદાર માનવામાં આવતી તારીખ અને તમામ પરિણામી લાભો સાથે સંયુક્ત નિબંધકના પદ પર બઢતી મેળવવાનો હકદાર છે; અને તે ધ્યાનમાં રાખીને કે સરકારના નીતિગત નિર્ણયનો, જે હવે સરકારના અન્ય અધિકારીઓના કિસ્સામાં અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો છે, અરજદાર સાથે પણ આવો જ વ્યવહાર થવો જોઈએ; અને અરજદાર સામે આરોપપત્ર બહાર પાડવા અને વિભાગીય તપાસ હાથ ધરવા માટે સામાવાળા અધિકારીઓની કાર્યવાહીનો એકમાત્ર હેતુ અરજદારને સંયુક્ત નોંધણી અધિકારીના પદ પર બઢતીથી વંચિત રાખવાનો હતો; અને તે આરોપપત્ર અરજદાર સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપો માટે અરજદારને જારી કરવામાં આવ્યું ન હોવું જોઈએ અને કોઈ પણ સંજોગોમાં, અરજદાર સામે કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો નથી; અને સત્તાવાળાઓએ અરજદાર સામેના મુદ્દાને પૂર્વગ્રહયુક્ત કર્યો છે; અને સત્તાવાળાઓએ પણ સંપૂર્ણ વિકૃત રીતે કાર્યવાહી કરી છે; અને અરજદારને સંયુક્ત નોંધણી અધિકારીના પદ પર બઢતીથી વંચિત રાખવા માટે તેની સામે વિભાગીય તપાસની પેન્ડન્સીનો ઉપયોગ કરવાની માંગ

કરવામાં આવી છે; અને અરજદારને સંયુક્ત નોંધણી અધિકારીના પદ પર બઢતી ન આપવાની સામાવાળા અધિકારીઓની કાર્યવાહી ગેરકાયદેસર, મનસ્વી અને ગેરબંધારણીય છે; અને અરજદાર સામે વિભાગીય તપાસની શરૂઆત, ચાલુ અને પેન્ડન્સી સંપૂર્ણપણે ગેરકાયદેસર, મનસ્વી અને દુર્ભાવનાપૂર્ણ છે; અને અરજદાર સામે વિભાગીય તપાસની શરૂઆત, ચાલુ રાખવા અને નિષ્કર્ષમાં અતિશય અને અસ્પષ્ટ વિલંબ થયો છે. જેણે માત્ર અરજદારના બચાવ પક્ષને જ પૂર્વગ્રહયુક્ત કર્યો નથી, પરંતુ અરજદારની કારકિર્દીની સંભાવનાઓને પણ પ્રતિકૂળ અસર કરી છે; અને તપાસ અધિકારી તેમજ શિસ્ત અધિકારી તરફથી વિકૃતિ આવી છે કારણ કે બંને સત્તાવાળાઓએ તે સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધી છે જે કાયદેસર રીતે ધ્યાનમાં લઈ શકાતી ન હતી અને તે સામગ્રીને ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ રહી છે જે સત્તાવાળાઓ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવી જોઈતી હતી; અને બે વિભાગીય સાક્ષીઓ સિવાય, વિભાગ દ્વારા અન્ય કોઈ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવતી નથી, તેમ છતાં તેઓ ઉપલબ્ધ હતા; અને અરજદાર સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોને ગેરહાજરીમાં સાબિત કરી શકાતા નથી. જે સાક્ષીઓ ઉપલબ્ધ હતા તેમની તપાસની; અને અરજદાર સામે વિભાગીય તપાસની શરૂઆત અરજદારને સંયુક્ત નિબંધકના પદ પર બઢતી આપવાથી રોકવાના દુર્ભાવનાપૂર્ણ ઇરાદાથી કરવામાં આવી હતી; અને ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગે (ટૂંકમાં 'જી.પી.એસ.સી.') વિવેક અને સામાવાળાનો યોગ્ય ઉપયોગ કર્યા વિના વધેલી સજા લાદવાની સલાહ આપી છે—સરકારે જી.પી.એસ.સી. ની સલાહને તેના સાચા પરિપ્રેક્ષ્યમાં અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતની

પ્રશંસા કર્યા વિના યાંત્રિક રીતે સ્વીકારી છે.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે આ અરજીઓને મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે.

૬. તેનાથી વિપરીત, રાજ્ય સત્તામંડળો તરફથી વિદ્વાન એ. જી. પી. શ્રી હેનિલ એમ. શાહે આ અરજીઓનો ઉગ્ર વિરોધ કર્યો છે.તેમણે રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા જવાબમાં સોગંદનામા તરફ આ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું છે અને રજૂઆત કરી છે કે સત્તાવાળાઓએ, યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી તેમજ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કર્યા પછી, આ કોર્ટ દ્વારા અગાઉ નિર્દેશિત કર્યા મુજબ, વિવાદિત વાદગ્રસ્ત હુકમો પસાર કર્યા છે; અને તે પછીના વિકાસને ધ્યાનમાં રાખીને, સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૬૦૪૦/૨૦૧૦ નું કારણ ટકી રહેશે નહીં, પરંતુ સજાના અંતિમ વાદગ્રસ્ત હુકમ સાથે ભળી ગયું હોવાનું કહેવાય છે, જે સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૧૭૭૧૮/૨૦૧૧; અને તે કે સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૬૦૪૦/૨૦૧૦ માં પડકાર હેઠળની કાર્યવાહીની પેન્ડન્સી દરમિયાન, અરજદારને ખોટી રીતે દાવો કરવામાં આવેલા મુસાફરી ભથ્થાને લગતા ૧૬.૦૩.૨૦૧૨ તારીખના સજાના અન્ય શિસ્ત કાર્યવાહી વાદગ્રસ્ત હુકમ સાથે સેવા આપવામાં આવી હતી, જે સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૧૩૦૦૫/૨૦૧૬, જેને આ અદાલત દ્વારા ૧૦.૦૭.૨૦૨૫ તારીખના વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી છે કારણ કે અરજદારે જણાવ્યું હતું કે રકમ ચૂકવી છે; અને તે અરજીની પેન્ડન્સી દરમિયાન, અરજદારને ૨૧.૦૮.૨૦૧૫ તારીખનો સજા વાદગ્રસ્ત હુકમ આપવામાં આવ્યો છે, જે સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૧૬૮૬૧ અથવા ૨૦૧૫માં પડકારનો

વિષય છે, જેમાં આ અદાલત વિભાગને નવી કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવા અને કાયદા અનુસાર સજાનો નવો વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરવા માટે નિર્દેશ આપવા માટે ખુશ હતી; અને તે વાદગ્રસ્ત હુકમને અનુસરીને, ૨૧.૦૯.૨૦૧૫ તારીખના સજા વાદગ્રસ્ત હુકમને ૨૯.૦૬.૨૦૧૬ તારીખના વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા સુધારવામાં આવ્યો છે; અને તે દરમિયાન અરજીઓ પેન્ડન્સી હોવાથી, અરજદાર ૩૦.૦૯.૨૦૧૨ પર નિવૃત્ત થયો છે; અને તે કે ૨૦૧૦ થી ૨૦૧૧ વચ્ચેના કાર્યકાળ દરમિયાન માત્ર એક જ DPC બોલાવવામાં આવી હતી; અને તે કે અરજદાર વર્ષ ૨૦૧૨ માં નિવૃત્ત થયો ત્યારથી, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ આ અદાલતના નિર્ણયોના આધારે અરજદારને બચાવવા માટે પૂર્વલક્ષી તારીખથી બઢતી માંગવાનો અવકાશ ઉપલબ્ધ નથી; અને અરજદારને લાયક તમામ નિવૃત્તિ લાભો ચૂકવવામાં આવે છે; અને તે કે અરજદાર નિવૃત્તિની તારીખ પહેલાં બહુવિધ શિસ્તની પૂછપરછનો સામનો કરી રહ્યો છે અને આ પહેલાં વિવિધ અરજીઓને પ્રાધાન્ય આપીને સજાના વાદગ્રસ્ત હુકમોને પડકાર્યો છે. ગુજરાત સિવિલ સર્વિસ (પેન્શન) નિયમો, ૨૦૨૨, ખાસ કરીને તેના નિયમ ૨૩ અને ૨૪ દ્વારા તેને સોંપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી અદાલતે પેન્શનની પ્રમાણસર રકમ તેમજ ગ્રેયુદ્ધટીને અટકાવી દીધી છે; અને નિયમ ૧૪૫ મુજબ, જ્યાં સુધી શિસ્તની કાર્યવાહીને પડકારવા અથવા સજા આપવા માટે અદાલતી કાર્યવાહી પૂર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી, સત્તાવાળાઓ ઉપરોક્ત નિયમો હેઠળ નિર્ધારિત હદ સુધી પેન્શન અને ગ્રેયુદ્ધટીને રોકી શકે છે; અને આ તારીખે, અરજદારને કામચલાઉ પેન્શન તેમજ ગ્રેયુદ્ધટી મળી રહી છે, જે તારીખના

૨૧.૦૧.૨૦૧૩ ના વાદગ્રસ્ત હુકમમાં સૂચવ્યા મુજબ મર્યાદિત રકમ અટકાવી રહી છે. તેમજ સરકારી ઠરાવ તારીખ ૨૩.૦૬.૨૦૦૦; અને અરજદાર સામે ૧૯૯૬ થી ૨૦૧૦ સુધીની વિભાગીય કાર્યવાહીની વિગતોને ધ્યાનમાં રાખીને, સત્તાવાળાઓએ પ્રક્રિયા તેમજ નિયમો અનુસાર કાર્યવાહી કરી છે જે સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૧૭૭૧૮/૨૦૧૧ માં સત્તાવાળાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા જવાબ સાથે જોડવામાં આવી છે, ખાસ કરીને અરજીના પેરા ૪.૨ માં અરજદારની દલીલ અંગે; અને સહકારી મંડળીઓના રજિસ્ટ્રારે પ્રારંભિક તપાસ હાથ ધર્યા પછી, અરજદાર સામેના આરોપો સાબિત થયા હોવાનું જાણવા મળ્યું છે; અને તે જ રીતે, એ.સી.બી. ના ડિરેક્ટરે પણ આરોપો સાચા હોવાનું શોધી કાઢ્યા છે અને અહેવાલ આપ્યો છે કે વિજિલન્સ કમિશનને મોકલવામાં આવ્યું; અને વિજિલન્સ કમિશને ગુજરાત સિવિલ સર્વિસ (શિસ્ત અને અપીલ) નિયમો, ૧૯૭૧ હેઠળ મોટી સજાની ભલામણ કરી; અને સામાન્ય વહીવટી વિભાગે પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યું અને આરોપપત્રની પુષ્ટિ કરી અને બદલામાં, જી.પી.એસ.સી. ને મોકલ્યું અને જી.પી.એસ.સી. એ વધુ સજાની ભલામણ કરી છે અને તેથી, વિવાદિત વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે આ અરજીઓ રદ થઈ શકે છે.

૭. સામાવાળા નં. ૩-ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગ માટે વિદ્વાન વકીલો શ્રી પ્રેમલ જોશી અને શ્રી ડી. જી. શુક્લાએ સંયુક્ત રીતે રજૂઆત કરી છે કે સમગ્ર પ્રક્રિયામાં જી.પી.એસ.સી. ની ભૂમિકા ઘણી ઓછી છે.સત્તાવાળાઓ દ્વારા મોકલવામાં આવેલા વિવિધ દસ્તાવેજોને ધ્યાનમાં લીધા પછી જી.પી.એસ.સી.

એ અભિપ્રાય આપ્યો છે કે અરજદાર સામે લગાવવામાં આવેલા સાબિત આરોપોને ધ્યાનમાં રાખીને સજા ખૂબ ઓછી છે અને સત્તાવાળાઓએ બદલામાં વિવાદિત વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કર્યો છે.તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે યોગ્ય આદેશ પસાર થઈ શકે છે.

૮. જવાબમાં, અરજદાર વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી વ્યાસ એ રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર સામે શરૂ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી સત્તાવાળાઓ દ્વારા સત્તાનો ઘોર દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નથી, જેમાં વર્ષ ૧૯૯૬ થી ૨૦૧૦ સુધી વિભાગીય તપાસની તલવાર અરજદારના માથા પર લટકાવી રાખવામાં આવે છે; અને અરજદાર એ જાણવાની સ્થિતિમાં પણ નથી કે બે સાક્ષીઓ દ્વારા લગાવવામાં આવેલા આક્ષેપો સંબંધિત વિભાગીય તપાસમાં અરજદાર સામે કરવામાં આવેલા આરોપો સાથે સંબંધિત હતા કે તે અન્ય કેટલાક આક્ષેપોના સંદર્ભમાં હતા; અને સત્તાવાળાઓએ સરકારી ઠરાવ તારીખ ૨૦.૦૭.૧૯૯૩ નું પાલન કર્યું છે જેમાં સરકાર દ્વારા પ્રક્રિયા સૂચવવામાં આવી છે. વિભાગીય તપાસનો ઝડપી નિકાલ કરવો.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે આ અરજીઓને મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે.

૯. મેં સંબંધિત પક્ષો માટે વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી હરીફ રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લીધી છે.મેં રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ દસ્તાવેજોનો અભ્યાસ કર્યો છે.રેકૉર્ડ પરથી, આ અદાલતને જાણવા મળ્યું છે કે, અરજદારને બઢતી આપવા માટે કુલ મળીને વિનંતી સાથે સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૬૦૪૦/૨૦૧૦, ૦૨.૦૪.૨૦૦૫ તારીખની આરોપપત્ર અનુસાર શરૂ

કરવામાં આવેલી વિભાગીય તપાસને પડતી મૂકે છે અને ૧૭.૦૪.૨૦૦૮ તારીખે નોંધાયેલ કારણદર્શકની કામગીરી પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, તે નિર્રથક બની જશે: –

(i) વિભાગીય તપાસ પૂરી થઈ ગઈ હતી અને સત્તાવાળાઓ દ્વારા ૧૨.૧૧.૨૦૧૧ તારીખનો સજા આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, જેને અરજદાર દ્વારા સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૧૭૭૧૮/૨૦૧૧ માં પડકારવામાં આવ્યો છે,

(ii) અરજદાર ૩૦.૦૯.૨૦૧૨ પર નિવૃત્તિ લઈને નિવૃત્ત થયો છે અને

(iii) પ્રતિવાદીઓ સામે કોઈ સ્ટે અથવા વચગાળાનો આદેશ કાર્યરત નથી. તેથી, સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૬૦૪૦/૨૦૧૦ નો નિકાલ કરવો જરૂરી છે કારણ કે તે નિર્રથક બની ગઈ છે અને અન્ય એક અરજી સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૧૭૭૧૮/૨૦૧૧ છે, જે યોગ્યતા પર નક્કી કરવાની જરૂર છે.

૧૦. હવે, જો આપણે સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૧૭૭૧૮/૨૦૧૧ ની પ્રાર્થનાઓને ધ્યાનમાં લઈએ, તો મોટા ભાગે, કે: –

(i) ૧૨.૧૧.૨૦૧૧ તારીખના વાદગ્રસ્ત હુકમને રદ કરવો અને

(ii) ૧૨.૧૧.૨૦૧૧ તારીખના વિવાદિત વાદગ્રસ્ત હુકમ મુજબ સત્તાવાળાઓને અરજદારનું સ્થાન લેવાથી અટકાવવું.

૧૦.૧ ૧૨.૧૧.૨૦૧૧ ના વિવાદિત વાદગ્રસ્ત હુકમ અનુસાર, સત્તાવાળાઓએ વાદગ્રસ્ત હુકમ આપ્યો છે કે અરજદારને તેની નિવૃત્તિ સુધીના સમયગાળા માટે ભવિષ્યની અસર સાથે હાલના પગાર ધોરણમાં ચાર પગલાં ઘટાડવામાં આવે.

૧૦.૨ નિર્વિવાદપણે, અરજદાર ૩૦.૦૯.૨૦૧૨ પર નિવૃત્તિ લઈને નિવૃત્ત થયો છે.

૧૦.૩ આ તબક્કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે, આ અદાલત દ્વારા સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૧૭૭૧૮/૨૦૧૧ માં ૦૮.૧૨.૨૦૧૧ પર નોટિસ જારી કરતી વખતે, આ અદાલતની સંકલન ખંડપીઠે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે.

"અરજદારના વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા.

વિભાગીય તપાસમાં આરોપ નં. ૭ થી ૧૨ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે, જે ગંભીર હોવાનું જણાય છે અને ઉપરોક્ત હોવા છતાં, સામાવાળા સત્તામંડળે ભવિષ્યની અસર સાથે માત્ર ચાર તબક્કાઓ સુધી અરજદારના પગારમાં ઘટાડો કરવાની સજા ફટકારી છે.

૨૬.૧૨.૨૦૧૧ પર પરત કરી શકાય તેવી સૂચના આપો.

૧૦.૪ ઉપરોક્ત અવલોકનને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે અરજદાર સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોની અવગણના કરી શકતા નથી. આરોપ એ છે કે જ્યારે અરજદાર ભુજમાં જિલ્લા પંચાયત તરીકે કામ કરી રહ્યા હતા, ત્યારે તેમને કચ્છ જિલ્લા કેન્દ્રીય સહકારી બેંકની કસ્ટોડિયન સમિતિના અધ્યક્ષનો વધારાનો હવાલો સોંપવામાં આવ્યો હતો. કસ્ટોડિયન કમિટીના અધ્યક્ષ તરીકે પોતાની ફરજો બજાવતી વખતે, અરજદારે સરકારી નીતિઓનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે, અરજદારે

જાણીજોઈને અને દુર્ભાવનાપૂર્ણ ઈરાદા સાથે દૈનિક મજૂરોમાંથી અમુક વ્યક્તિઓને પ્રોબેશનરી એમ્પ્લોયર તરીકે સામેલ કરી હતી અને અમુક વ્યક્તિઓની પુષ્ટિ કરવા માટે આદેશ પણ પસાર કર્યો હતો જે બેંકની નાણાકીય સ્થિતિ માટે હાનિકારક હતો, કારણ કે બેંક નાણાકીય કટોકટીમાં હતી.

૧૦.૫ વધુમાં, ૦૨.૦૪.૨૦૦૫ તારીખની આરોપપત્રમાં, શરૂઆતમાં અરજદાર સામે તેર આરોપો મૂકવામાં આવ્યા હતા.તે તેર આરોપોમાંથી, તપાસ અધિકારી વિગતવાર તપાસ પછી એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા હતા કે આરોપ નં. ૧ અને ૨ 'સાબિત થયા નથી' અને બાકીના આરોપો નં. ૩ થી ૧૩ અરજદાર સામે 'સાબિત' થયા છે.

૧૦.૬ રેકૉર્ડ પરથી જાણવા મળે છે કે સત્તાવાળાઓએ વિભાગીય તપાસમાં પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યું છે.તપાસ અધિકારી દ્વારા સત્તાવાળાઓને એક અહેવાલ સુપરત કરવામાં આવ્યો હતો અને શિસ્ત સત્તાવાળાઓએ વિવાદિત સજાનો આદેશ પસાર કર્યો છે, જે ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યો છે.

૧૦.૭ ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, જો આપણે વિભાગીય તપાસમાં સ્થાપિત થયેલા આરોપોને ધ્યાનમાં લઈએ, જે ઉપર નોંધાયેલા ૦૮.૧૨.૨૦૧૧ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા આ અદાલતની સંકલન ખંડપીઠે અવલોકન કર્યા મુજબ ગંભીર પ્રકૃતિના છે, તો સત્તાવાળાઓએ અરજદારને યોગ્ય રીતે મોટી સજા ફટકારી છે અને વિવાદિત વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કર્યો છે.તેથી, આ અરજીને અયોગ્ય ગણાવીને રદ કરવાની જરૂર છે.

૧૦.૮ આ તબક્કે, (૨૦૧૫) ૨ એસ. સી. સી. ૬૧૦ માં નોંધાયેલા ભારત સંઘ વિરુદ્ધ પી. ગુનાસેકરનના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવો ફળદાયી રહેશે, ખાસ કરીને પેરા:૧૩ ૧૬ સુધી, જે નીચે મુજબ વાંચે છે.

"૧૩. સારી રીતે સ્થિર સ્થિતિ હોવા છતાં, એ નોંધવું દુઃખદાયક છે કે ઉચ્ચ અદાલતે શિસ્તની કાર્યવાહીમાં અપીલ અધિકારી તરીકે કામ કર્યું છે, તપાસ અધિકારી સમક્ષના પુરાવાઓની પણ ફરીથી પ્રશંસા કરી છે.આરોપ નં. ૧ પરના તારણને શિસ્ત અધિકારી દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું અને કેન્દ્રીય વહીવટી ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પણ તેનું સમર્થન કરવામાં આવ્યું હતું.શિસ્તની કાર્યવાહીમાં, ઉચ્ચ અદાલત ફેસ્ટ અપીલ બીજી અદાલત તરીકે કામ કરતી નથી અને કરી શકતી નથી.ઉચ્ચ અદાલત, ભારતના બંધારણની અનુચ્છેદ ૨૨૬/૨૨૭ હેઠળની તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, પુરાવાની પુનઃમૂલ્યાંકનમાં સાહસ કરશે નહીં.ઉચ્ચ અદાલત માત્ર જોઈ શકે છે કે શું: એ. તપાસ સક્ષમ અધિકારી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે; બી. તપાસ તે વતી નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર કરવામાં આવે છે; સી. કાર્યવાહી ચલાવવામાં કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન થાય છે; ડી. સત્તાવાળાઓએ કેસના પુરાવા અને ગુણદોષની બહારની કેટલીક વિચારણાઓ દ્વારા વાજબી નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં અસમર્થતા દર્શાવી છે; ઇ. સત્તાવાળાઓએ પોતાને અપ્રસ્તુત અથવા બાહ્ય વિચારણાઓથી પ્રભાવિત થવાની મંજૂરી આપી છે; એફ. નિષ્કર્ષ, તેના ચહેરા પર, એટલો સંપૂર્ણ મનસ્વી અને તરંગી છે કે કોઈ પણ વાજબી વ્યક્તિ ક્યારેય આવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શક્યો ન હોત; અનુશાસનાત્મક સત્તાધિકારી સ્વીકાર્ય અને ભૌતિક પુરાવાને સ્વીકારવામાં ભૂલથી નિષ્ફળ ગયા હતા; એચ. શિસ્ત સત્તાવાળાએ ભૂલથી અસ્વીકાર્ય પુરાવા સ્વીકાર્યા હતા જેણે તારણને પ્રભાવિત કર્યું હતું;

i. હકીકતનો નિષ્કર્ષ કોઈ પુરાવા પર આધારિત નથી.ભારતના બંધારણની અનુચ્છેદ ૨૨૬/૨૨૭ હેઠળ, ઉચ્ચ અદાલત આ નહીં કરે:

(i) પુરાવાની ફરીથી પ્રશંસા કરવી;

(ii) તપાસના તારણોમાં દખલ કરવી, જો તે કાયદા અનુસાર હાથ ધરવામાં આવી હોય;

(iii) પુરાવાની પર્યાપ્તતામાં જાઓ;

(iv) પુરાવાની વિશ્વસનીયતામાં જાઓ;

(v) જો કેટલાક કાયદાકીય પુરાવા હોય જેના પર તારણો આધારિત હોઈ શકે તો તેમાં દખલ કરવી.

(vi) હકીકતની ભૂલ ભલે ગમે તેટલી ગંભીર લાગતી હોય, તેને સુધારવી;

(vii) સજાની પ્રમાણસરતામાં જાઓ જ્યાં સુધી તે તેના અંતઃકરણને આંચકો ન આપે.

૧૪. આંધ્રપ્રદેશ રાજ્ય અને અન્યો વિરુદ્ધ એસ. એસ. શ્રી રામારાવ ૧ ના પ્રારંભિક નિર્ણયોમાંના એકમાં, ઉપરોક્ત ઘણા સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરવામાં આવી છે અને તે આ રીતે તારણ કાઢવામાં આવ્યું છે:

"૭..... બંધારણની અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની કાર્યવાહીમાં ઉચ્ચ અદાલતની રચના કરવામાં આવી નથી, જે જાહેર સેવક સામે વિભાગીય તપાસ હાથ ધરવાના અધિકારીઓના નિર્ણય પર અપીલની અદાલત છે:તે નક્કી કરવા માટે સંબંધિત છે કે શું તપાસ તે વતી સક્ષમ અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવે છે, અને તે વતી સૂચવવામાં આવેલી પ્રક્રિયા અનુસાર, અને કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું નથી કે કેમ.જ્યાં કેટલાક પુરાવા છે, જે તપાસ હાથ ધરવાની ફરજ સોંપવામાં આવેલી સત્તાધિકારીએ સ્વીકાર્યા છે અને કયા પુરાવા એ નિષ્કર્ષને વાજબી

રીતે સમર્થન આપી શકે છે કે ગુનેગાર અધિકારી આરોપ માટે દોષિત છે, ત્યાં પુરાવાઓની સમીક્ષા કરવી અને પુરાવા પર સ્વતંત્ર નિષ્કર્ષ પર પહોંચવું એ અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ રિટ માટેની અરજીમાં ઉચ્ચ ન્યાયાલયનું કાર્ય નથી. ઉચ્ચ અદાલત નિઃશંકપણે દખલ કરી શકે છે જ્યાં વિભાગીય સત્તાવાળાઓએ કુદરતી ન્યાયના નિયમો સાથે અસંગત રીતે અથવા તપાસની રીત નિર્ધારિત કરતા વૈધાનિક નિયમોનું ઉદ્ધંધન કરીને ગુનેગાર સામે કાર્યવાહી કરી હોય અથવા જ્યાં સત્તાવાળાઓએ પુરાવા અને કેસની યોગ્યતાથી બહારની કેટલીક વિચારણાઓ દ્વારા અથવા પોતાને અપ્રસ્તુત વિચારણાઓથી પ્રભાવિત થવા દેવાથી અથવા જ્યાં તેનો નિષ્કર્ષ એટલો સંપૂર્ણ મનસ્વી અને તરંગી હોય કે કોઈ પણ વાજબી વ્યક્તિ ક્યારેય તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શક્યો ન હોત, અથવા સમાન આધારો પર.પરંતુ વિભાગીય સત્તાવાળાઓ, જો તપાસ અન્યથા યોગ્ય રીતે હાથ ધરવામાં આવે છે, તો હકીકતોના એકમાત્ર ન્યાયાધીશો છે અને જો કેટલાક કાનૂની પુરાવા છે જેના પર તેમના તારણો આધારિત હોઈ શકે છે, તો તે પુરાવાની પર્યાપ્તતા અથવા વિશ્વસનીયતા એવી બાબત નથી કે જેને મંજૂરી આપી શકાય.

૧૫. આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્યો વિરુદ્ધ ચિત્રા વેંકટ રાવ ૨ માં, ફકરા-૨૧ થી ૨૪ માં સિદ્ધાંતોની વધુ ચર્ચા કરવામાં આવી છે, જે નીચે મુજબ છે:

"૨૧. વિભાગીય તપાસ સાથે વ્યવહાર કરવા માટે અનુચ્છેદ ૨૨૬ નો અવકાશ આ અદાલત સમક્ષ આવ્યો છે. આ અદાલતે આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ એસ. શ્રી રામારાવ (એ. આઈ. આર. ૧૯૬૩ એસ. સી. ૧૭૨૩) માં બે દરખાસ્તો રજૂ કરી હતી. પ્રથમ, એવા અભિપ્રાય માટે કોઈ વોરંટ નથી કે કોઈ જાહેર અધિકારી તેની

સામેના ગેરવર્તણૂકના આરોપમાં દોષિત છે કે કેમ તે ધ્યાનમાં લેતા, ફોજદારી સુનાવણીમાં અનુસરવામાં આવતો નિયમ કે જ્યાં સુધી અદાલતને સંતોષ થાય ત્યાં સુધી વાજબી શંકાથી બહારના પુરાવા દ્વારા સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી ગુનો સ્થાપિત થતો નથી.જો તે નિયમ તપાસની સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા લાગુ કરવામાં ન આવે તો બંધારણની અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની અરજીમાં ઉચ્ચ અદાલત વિભાગીય તપાસ ધરાવતા અધિકારીઓના આદેશને અમાન્ય જાહેર કરવા માટે સક્ષમ નથી.ઉચ્ચ અદાલત એ જાહેર સેવક સામે એસ. સી. ડબલ્યુ. ૬૬૩ વિભાગીય તપાસ હાથ ધરવાના અધિકારીઓના નિર્ણય પર અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ અપીલની અદાલત નથી.કોર્ટ એ નક્કી કરવા માટે ચિંતિત છે કે શું તપાસ તે વતી સક્ષમ અધિકારી દ્વારા અને તે વતી નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર કરવામાં આવે છે કે કેમ અને કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું નથી કે કેમ.બીજું, જ્યાં કેટલાક પુરાવા હોય કે જે તપાસ હાથ ધરવાની ફરજ સોંપવામાં આવેલી સત્તાધિકારીએ સ્વીકાર્યા હોય અને કયા પુરાવા એ નિષ્કર્ષને વાજબી રીતે સમર્થન આપી શકે કે ગુનેગાર અધિકારી આરોપ માટે દોષિત છે, ત્યાં પુરાવાની સમીક્ષા કરવી અને પુરાવા પર સ્વતંત્ર તારણ પર પહોંચવું એ ઉચ્ચ ન્યાયાલયનું કાર્ય નથી.ઉચ્ચ અદાલત દખલ કરી શકે છે જ્યાં વિભાગીય સત્તાવાળાઓએ કુદરતી ન્યાયના નિયમો સાથે અસંગત રીતે અથવા તપાસની રીત નિર્ધારિત કરતા વૈધાનિક નિયમોનું ઉલ્લંઘન કરીને ગુનેગાર સામે કાર્યવાહી કરી હોય અથવા જ્યાં સત્તાવાળાઓએ પુરાવા અને કેસની યોગ્યતાથી બહારની કેટલીક વિચારણાઓ દ્વારા અથવા પોતાને અપ્રસ્તુત વિચારણાઓથી પ્રભાવિત થવા દેવાથી અથવા જ્યાં તેનો નિષ્કર્ષ એટલો સંપૂર્ણ મનસ્વી અને તરંગી હોય કે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ ક્યારેય તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શક્યો ન

હોત.વિભાગીય સત્તાવાળાઓ, જો તપાસ અન્યથા યોગ્ય રીતે હાથ ધરવામાં આવે છે, તો હકીકતોના એકમાત્ર ન્યાયાધીશો છે અને જો કોઈ કાનૂની પુરાવા છે જેના પર તેમના તારણો આધારિત હોઈ શકે છે, તો તે પુરાવાની પર્યાપ્તતા અથવા વિશ્વસનીયતા એવી બાબત નથી કે જેને અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ રિટ માટેની કાર્યવાહીમાં હાઈકોર્ટ સમક્ષ પ્રચાર કરવાની મંજૂરી આપી શકાય.

૨૨. ફરીથી, રેલવે બોર્ડની આ અદાલતે, ભારત સંઘ, નવી દિલ્હી વિ. નિરંજન સિંહ (એ. આઈ. આર. ૧૯૬૯ એસ. સી. ૯૬૬) નું પ્રતિનિધિત્વ કરતા કહ્યું કે જ્યાં સુધી તારણને કોઈ પુરાવા દ્વારા સમર્થન ન મળે અથવા એવું કહી શકાય કે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ આવા તારણ પર પહોંચી શકતી ન હોય ત્યાં સુધી ઉચ્ચ અદાલત શિસ્ત અધિકારીના નિષ્કર્ષમાં દખલ કરતી નથી.આ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે ઉચ્ચ અદાલતે ૩૧ મે, ૧૯૫૬ના રોજ સવારે લગભગ ૮.૧૫ વાગ્યે એર કોમ્પ્રેસરને બંધ કરવા માટે દબાણ કરવામાં સામાવાળાની ભૂમિકા હોવાના આરોપ પર શિસ્ત અધિકારીના તારણોમાં દખલ કરીને તેની સત્તાનો ભંગ કર્યો હતો.આ અદાલતે કહ્યું હતું કે તપાસ સમિતિને લાગ્યું હતું કે બે વ્યક્તિઓના પુરાવા કે સામાવાળાએ સ્ટ્રાઈફરના જૂથનું નેતૃત્વ કર્યું હતું અને તેમને તેમના કોમ્પ્રેસરને બંધ કરવા માટે દબાણ કર્યું હતું તે તેના અંકિત મૂલ્ય પર સ્વીકારી શકાતું નથી.જનરલ મેનેજર તે મુદ્દા પર તપાસ સમિતિ સાથે સહમત ન હતા.જનરલ મેનેજરે પુરાવા સ્વીકાર્યા.આ અદાલતે કહ્યું હતું કે જનરલ મેનેજર આવું કરવા માટે તૈયાર છે અને તેઓ સમિતિ દ્વારા લેવાયેલા નિષ્કર્ષથી બંધાયેલા નથી.આ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે શિસ્ત અધિકારી દ્વારા પહોંચેલા નિષ્કર્ષનો વિજય થવો જોઈએ અને ઉચ્ચ અદાલતે નિષ્કર્ષમાં દખલ ન કરવી જોઈએ.

૨૩. અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ પ્રમાણપત્રની રિટ બહાર પાડવાનો અધિકારક્ષેત્ર સુપરવાઈઝરી અધિકારક્ષેત્ર છે.કોર્ટ તેનો ઉપયોગ અપીલ કોર્ટ તરીકે કરતી નથી.પુરાવાના મૂલ્યાંકનના પરિણામે નીચલી અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પહોંચેલા હકીકતના તારણોને ફરીથી ખોલવામાં આવતા નથી અથવા રિટ કાર્યવાહીમાં પૂછપરછ કરવામાં આવતી નથી.કાયદાની ભૂલ જે રેકૉર્ડની સામે સ્પષ્ટ છે તે રિટ દ્વારા સુધારી શકાય છે, પરંતુ હકીકતની ભૂલ નથી, ભલે તે ગમે તેટલી ગંભીર લાગે.ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલા તથ્યોના તારણના સંદર્ભમાં, એક રિટ જારી કરી શકાય છે જો તે દર્શાવવામાં આવે કે ઉપરોક્ત તારણને રેકૉર્ડ કરવામાં, ટ્રિબ્યુનલે ભૂલથી સ્વીકાર્ય અને ભૌતિક પુરાવા સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો, અથવા ભૂલથી અસ્વીકાર્ય પુરાવા સ્વીકાર્યા હતા જેણે વિવાદિત તારણને પ્રભાવિત કર્યું છે.ફરીથી જો હકીકતનું તારણ કોઈ પુરાવા પર આધારિત ન હોય, તો તેને કાયદાની ભૂલ તરીકે ગણવામાં આવશે જેને પ્રમાણપત્રની રિટ દ્વારા સુધારી શકાય છે.ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલા તથ્યોના તારણને આ આધાર પર પડકારવામાં નહીં આવે કે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રજૂ કરાયેલ સંબંધિત અને ભૌતિક પુરાવા તારણને ટકાવી રાખવા માટે અપૂરતા અથવા અપૂરતા છે.પુરાવાઓની પર્યાપ્તતા અથવા પર્યાપ્તતા એક મુદ્દા પર દોરી જાય છે અને ઉપરોક્ત તારણોમાંથી તથ્યનું અનુમાન ટ્રિબ્યુનલના વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્રમાં આવે છે.

સૈયદ યાકુબ વિ. કે. એસ. રાધાકૃષ્ણન (એ.આઈ.આર. ૧૯૬૪ એસ.સી. ૪૭૭) જુઓ.

૨૪. વર્તમાન કેસમાં ઉચ્ચ અદાલતે સમગ્ર પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કર્યું હતું અને પોતાના નિષ્કર્ષ પર આવી હતી.હાઈકોર્ટ આવું કરવા માટે ન્યાયી ન હતી.પુરાવા પૂરતા નથી અથવા પૂરતા નથી તે આધાર

પર ઉચ્ચ અદાલત હકીકતના તારણને સુધારી શકતી નથી તે પાસા ઉપરાંત, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવેલા વર્તમાન કેસમાં પુરાવાને ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા આ નિષ્કર્ષને યોગ્ય ઠેરવવા માટે સ્કેન કરી શકાતી નથી કે એવા કોઈ પુરાવા નથી કે જે ટ્રિબ્યુનલના તારણને યોગ્ય ઠેરવે કે સામાવાળાએ મુસાફરી કરી નથી. ટ્રિબ્યુનલે તેના તારણોના કારણો આપ્યા હતા. ઉચ્ચ અદાલત માટે એવું કહેવું શક્ય નથી કે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ આ તારણો પર પહોંચી શકી ન હોત. ઉચ્ચ અદાલતે પુરાવાની સમીક્ષા કરી, પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કર્યું અને પછી પુરાવાને કોઈ પુરાવા તરીકે નકારી કાઢ્યા. પ્રમાણપત્રની રિટ બહાર પાડવાના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે ઉચ્ચ અદાલતે ચોક્કસપણે આ જ કરવું જોઈએ નહીં." આ સિદ્ધાંતોનો સારાંશ હરિયાણા રાજ્યમાં જીવંત દંતકથા અને સદીના ન્યાયમૂર્તિ વી. આર. કૃષ્ણ ઐયર અને અન્ય એક વિરુદ્ધ રતન સિંહ દ્વારા સંક્ષિપ્તમાં રજૂ કરવામાં આવ્યો છે.

૩. અપ્રતિમ અને અજોડ અભિવ્યક્તિઓને ટાંકવા માટે:

"જ..... સ્થાનિક તપાસમાં ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ હેઠળ પુરાવાના કડક અને અત્યાધુનિક નિયમો લાગુ ન થઈ શકે. સમજદાર મન માટે તાર્કિક રીતે સંભવિત હોય તેવી તમામ સામગ્રીને મંજૂરી છે. સાંભળેલા પુરાવાથી કોઈ એલર્જી નથી જો તેમાં વાજબી જોડાણ અને વિશ્વસનીયતા હોય. તે સાચું છે કે વિભાગીય સત્તાવાળાઓ અને વહીવટી ટ્રિબ્યુનલોએ આવી સામગ્રીનું મૂલ્યાંકન કરવામાં સાવચેત રહેવું જોઈએ અને ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ હેઠળ જે કડક રીતે સુસંગત નથી તે સ્પષ્ટપણે ગણી ન જવું જોઈએ. આ દરખાસ્ત માટે નિર્ણયો કે પાઠ્યપુસ્તકોનો ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી નથી, જો કે અમે બંને પક્ષોના સલાહકારો દ્વારા કેસ—

લો અને અન્ય સત્તાવાળાઓ દ્વારા લેવામાં આવ્યા છીએ.ન્યાયિક અભિગમનો સાર વસ્તુનિષ્ઠતા, બાહ્ય સામગ્રી અથવા વિચારણાઓનો બહિષ્કાર અને કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું પાલન છે.અલબત્ત, નિષ્પક્ષતા એ આધાર છે અને જો વિકૃતિ અથવા મનસ્વીતા, પૂર્વગ્રહ અથવા ચુકાદાની સ્વતંત્રતાના સમર્પણથી પહોંચેલા તારણોને દૂષિત કરે છે, તો આવા તારણો, સ્થાનિક ટ્રિબ્યુનલ હોવા છતાં, સારા ન ગણી શકાય....."

૧૬. ચેન્નાઈ પાણી પુરવઠા અને ગટર વ્યવસ્થા બોર્ડ વિરુદ્ધ ટી. ટી. મુરલી બાબુ જ માં તાજેતરના સુધી આ અદાલતના તમામ અનુગામી નિર્ણયોમાં, આ સિદ્ધાંતોનું સતત પાલન કરવામાં આવ્યું છે, જેમાં વ્યવહારીક રીતે વધુ કંઈ ઉમેરવામાં આવ્યું નથી અથવા કંઈપણ બદલવામાં આવ્યું નથી.

૧૦.૯ ૨૦૨૪ આઈ. એન. એસ. સી. ૮૦૬ માં નોંધાયેલા પશ્ચિમ બંગાળ સરકાર વિરુદ્ધ ડૉ. અમલ સતપથીના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવો પણ ફળદાયી રહેશે, ખાસ કરીને પેરા:૧૯ ૨૨ સુધી, જે નીચે મુજબ વાંચે છે.

"૧૯. તે એક સારી રીતે સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે બઢતી ખાલી જગ્યા ઊભી થાય છે અથવા પદ બનાવવામાં આવે છે તે તારીખને બદલે તે આપવામાં આવે તે તારીખથી અસરકારક બને છે.જ્યારે અદાલતોએ બઢતી માટે ગણવામાં આવતા અધિકારને માત્ર વૈધાનિક અધિકાર જ નહીં પણ મૂળભૂત અધિકાર તરીકે પણ માન્યતા આપી છે, ત્યારે બઢતીનો કોઈ મૂળભૂત અધિકાર નથી.આ સંબંધમાં, અમે બિહાર રાજ્ય વિદ્યુત બોર્ડ અને અન્યો વિરુદ્ધ ધરમદેવ દાસ, ૨૦૨૪ એસ. સી. સી. ઓનલાઈન એસ. સી. ૧૭૬૮ના કેસમાં આ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણયનો

લાભપ્રદ રીતે ઉદ્દેખ કરી શકીએ છીએ, જેમાં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

"૧૮.તે હવે રેસ ઇન્ટેગ્રા નથી કે બઢતી આપવામાં આવે તે તારીખથી અસરકારક છે અને જ્યારે વિષય પદ પર ખાલી જગ્યા થાય છે અથવા જ્યારે પદ પોતે બનાવવામાં આવે છે તે તારીખથી નહીં.કોઈ શંકા નથી કે, બઢતી માટે વિચારણા કરવાના અધિકારને અદાલતો દ્વારા માત્ર વૈધાનિક અધિકાર તરીકે જ નહીં પરંતુ મૂળભૂત અધિકાર તરીકે ગણવામાં આવે છે, તે જ સમયે, બઢતીનો કોઈ મૂળભૂત અધિકાર નથી.આ સંદર્ભમાં, આપણે અજય કુમાર શુક્લા વિરુદ્ધ અરવિંદ રાય, (૨૦૨૨) ૧૨ એસ. સી. સી. ૫૭૯ માં તાજેતરના નિર્ણયનો લાભપ્રદ રીતે ઉદ્દેખ કરી શકીએ છીએ, જેમાં ડિરેક્ટર, લિફ્ટ ઇરિગેશન કોર્પોરેશન લિ. વિરુદ્ધ પ્રવત કિરણ મોહંતી, (૧૯૯૧) ૨ એસ. સી. સી. ૨૯૫ અને અજીત સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય, (૧૯૯૯) ૭ એસ. સી. સી. ૨૦૯ માં અગાઉના ઉદાહરણોને ટાંકીને ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે આ રીતે નિરીક્ષણ કર્યું હતું:

"૪૧.આ અદાલતે સમયાંતરે બઢતી માટે ગણવામાં આવતા અધિકારને મૂળભૂત અધિકાર ગણવા પર ભાર મૂક્યો છે, જેમ કે ન્યાયમૂર્તિ કે. રામાસ્વામીએ લિફ્ટ ઇરિગેશન કોર્પોરેશનના નિયામકમાં જણાવ્યું હતું.અહેવાલના પેરા ૪ માં લિ. વિ. પ્રવત કિરણ મોહંતી જે નીચે પુનઃઉત્પાદિત છે:

"૪.બઢતીનો કોઈ મૂળભૂત અધિકાર નથી, પરંતુ કર્મચારીને માત્ર ત્યારે જ બઢતી માટે વિચારણા કરવાનો અધિકાર છે, જ્યારે તે સંબંધિત નિયમો અનુસાર થાય છે.આ દ્રષ્ટિકોણથી અમારા મતે હાઈકોર્ટનો નિષ્કર્ષ કે કોર્પોરેશન દ્વારા તૈયાર કરવામાં

આવેલી ગ્રેડેશન લિસ્ટ બંધારણની અનુચ્છેદ ૧૬ સાથે વાંચી શકાય તેવી અનુચ્છેદ ૧૪ હેઠળ સ્થાપિત પ્રતિવાદી-લેખિત અરજદારના સમાનતાના અધિકારનું ઉલ્લંઘન કરે છે, અને પ્રતિવાદી-રિટ અરજદારને અન્યાયી રીતે નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો તે દેખીતી રીતે અન્યાયી છે.

૪૨. અજીત સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્યની બંધારણીય ખંડપીઠે ભારતના બંધારણની અનુચ્છેદ ૧૪ અને અનુચ્છેદ ૧૬ (૧) પર ભાર મૂકતા જણાવ્યું હતું કે જો કોઈ વ્યક્તિ કે જે બઢતી માટેની પાત્રતા અને માપદંડને સંતોષે છે પરંતુ હજુ પણ તેને બઢતી માટે ગણવામાં આવતી નથી, તો તેના મૂળભૂત અધિકારનું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન થશે. ન્યાયમૂર્તિ જગન્નાથા રાવે પોતાના અને મુખ્ય ન્યાયાધીશ આનંદ, ન્યાયમૂર્તિ વેંકટસ્વામી, ન્યાયમૂર્તિ પટનાયક અને ન્યાયમૂર્તિ કુર્દુકરે પોતાના વતી બોલતા પેરા ૨૨ અને ૨૭માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

'અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૬ (૧): બઢતી માટે માનવામાં આવવો એ મૂળભૂત અધિકાર છે "૨૨. અનુચ્છેદ ૧૪ અને અનુચ્છેદ ૧૬ (૧) નજીકથી જોડાયેલા છે. તેઓ વ્યક્તિના વ્યક્તિગત અધિકારો સાથે વ્યવહાર કરે છે. અનુચ્છેદ ૧૪ એવી માગણી કરે છે કે રાજ્ય કોઈ પણ વ્યક્તિને કાયદા સમક્ષ સમાનતા અથવા કાયદાના સમાન રક્ષણથી વંચિત નહીં રાખે.

અનુચ્છેદ ૧૬ (૧) હકારાત્મક આદેશ જારી કરે છે કે:

'રાજ્ય હેઠળના કોઈ પણ હોદ્દા પર રોજગાર અથવા નિમણૂકને લગતી બાબતોમાં તમામ નાગરિકો માટે સમાન

તક રહેશે. આ અદાલત દ્વારા વારંવાર એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે અનુચ્છેદ ૧૬ની કલમ (૧) એ અનુચ્છેદ ૧૪નું એક પાસું છે અને તે અનુચ્છેદ ૧૪માંથી તેના મૂળિયા લે છે. આ કલમ અનુચ્છેદ ૧૪ની સામાન્યતાને સ્પષ્ટ કરે છે અને બંધારણીય અર્થમાં રાજ્ય હેઠળની કોઈપણ કચેરીમાં રોજગાર અને નિમણૂકની બાબતોમાં તકની સમાનતાને ઓળખે છે. રોજગાર શબ્દ વ્યાપક હોવાથી, તેમાં કોઈ વિવાદ નથી કે તે ભરતીના પ્રારંભિક સ્તરથી ઉપરના હોદ્દાઓ પર બઢતીનું પાસું તેના દાયરામાં લે છે. અનુચ્છેદ ૧૬ (૧) દરેક કર્મચારીને અન્યથા બઢતી માટે પાત્ર અથવા જે વિચારણાના ક્ષેત્રમાં આવે છે, તેને બઢતી માટે ધ્યાનમાં લેવાનો મૂળભૂત અધિકાર પ્રદાન કરે છે. અહીં સમાન તકનો અર્થ થાય છે બઢતી માટે વિચારણા કરવાનો અધિકાર. જો કોઈ વ્યક્તિ પાત્રતા અને ઝોન માપદંડને સંતોષે છે પરંતુ તેને બઢતી માટે ગણવામાં આવતી નથી, તો પછી બઢતી માટે ધ્યાનમાં લેવાના તેના મૂળભૂત અધિકારનું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન થશે, જે તેનો વ્યક્તિગત અધિકાર છે. સમાન તક પર આધારિત બઢતી અને આવી બઢતી સાથે જોડાયેલી વરિષ્ઠતા એ અનુચ્છેદ ૧૬ (૧) હેઠળ મૂળભૂત અધિકારના પાસાં છે.

* * *

૨૭. અમારા મતે, ઉપરોક્ત અભિપ્રાય અશોક કુમાર ગુપ્તા [અશોક કુમાર ગુપ્તા વિરુદ્ધ યુ. પી. રાજ્ય, (૧૯૯૭) ૫ એસ. સી. સી. ૨૦૧ અને જગદીશ લાલ [જગદીશ લાલ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય, (૧૯૯૭) ૬ એસ. સી. સી. ૫૩૮ અને અન્ય કેસો] માં વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો છે, જો તે નિર્ધારિત કરવાનો ઇરાદો હોય

કે કર્મચારીઓને બઢતી દ્વારા ભરતીના સંબંધિત નિયમો (એટલે કે વરિષ્ઠતા અથવા યોગ્યતાના આધારે) અનુસાર બઢતી માટે વિચારણા કરવા માટે બાંધધરીકૃત અધિકાર માત્ર એક વૈધાનિક અધિકાર છે અને મૂળભૂત અધિકાર નથી, તો અમે દરખાસ્તને સ્વીકારી શકતા નથી.અમે અગાઉ પણ કહ્યું છે કે બઢતી માટે વિચારણા કરવાના અધિકારના અર્થમાં બઢતીની બાબતમાં સમાન તકનો અધિકાર ખરેખર અનુચ્છેદ ૧૬ (૧) હેઠળ બાંધધરીકૃત મૂળભૂત અધિકાર છે અને ૧૯૫૦થી જ અશોક કુમાર ગુપ્તા [અશોક કુમાર ગુપ્તા વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય] પહેલાં અન્ય કોઈ પણ કિસ્સામાં આ અંગે ક્યારેય શંકા કરવામાં આવી નથી.

"૨૦.બિહાર રાજ્ય વિરુદ્ધ અખૌરી સચિન્દ્ર નાથ, ૧૯૯૧ સપિલમેન્ટ (૧) એસ. સી. સી. ૩૩૪ માં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે કોઈ કર્મચારીને તે તારીખથી પૂર્વલક્ષી વરિષ્ઠતા આપી શકાતી નથી જ્યારે તે કેડરમાં જન્મ્યો પણ ન હોય, ન તો વરિષ્ઠતા પૂર્વલક્ષી અસર સાથે આપી શકાય કારણ કે તે અન્યને પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે.કેશવ ચંદ્ર જોશી વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, ૧૯૯૨ સપિલમેન્ટ (૧) એસ. સી. સી. ૨૭૨ માં આ જ દ્રષ્ટિકોણનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે ક્વોટાની જોગવાઈ કરવામાં આવે છે, ત્યારે કર્મચારીની વરિષ્ઠતાની ગણતરી ક્વોટામાં ખાલી જગ્યા ઊભી થાય તે તારીખથી કરવામાં આવશે, બઢતીની અગાઉની તારીખ અથવા પુષ્ટિ પછીની તારીખથી નહીં.આ દશ્ય ઉત્તરાંચલ ફોરેસ્ટ રેન્જર્સ એસોસિએશનમાં ફરીથી દર્શાવવામાં આવ્યું હતું. (સીધી ભરતી) વિરુદ્ધ યુ. પી. રાજ્ય, (૨૦૦૬) ૧૦ એસ. સી. સી. ૩૪૬, નીચેના શબ્દોમાં:

"૩૭.અમારો એવો પણ મત છે કે જ્યારે કોઈ કર્મચારી કેડરમાં જન્મ્યો ન હોય તે તારીખથી કોઈ પૂર્વવર્તી બઢતી અથવા વરિષ્ઠતા આપી શકાતી નથી, જેથી આ દરમિયાન માન્ય રીતે નિમણૂક કરાયેલ સીધી ભરતી પર પ્રતિકૂળ અસર પડે, જેમ કે કેશવ ચંદ્ર જોશી વિરુદ્ધ ભારત સંઘના કેસમાં આ અદાલત દ્વારા નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે કે જ્યારે બઢતી ક્વોટાની બહાર હોય, ત્યારે વરિષ્ઠતાની ગણતરી ક્વોટાની અંદર ખાલી જગ્યાની તારીખથી કરવામાં આવશે, જે અગાઉની સેવાને આકસ્મિક બનાવે છે.અગાઉની બઢતી માત્ર ક્વોટામાં ખાલી જગ્યાની તારીખથી નિયમિત રહેશે અને વરિષ્ઠતાની ગણતરી તે તારીખથી કરવામાં આવશે, તેમની અગાઉની બઢતી અથવા અનુગામી પુષ્ટિ તારીખથી નહીં.બઢતી મેળવનારાઓને ન્યાય આપવા માટે સીધી ભરતી કરનારાઓ સાથે અન્યાય કરવો યોગ્ય રહેશે નહીં.....

૩૮. આ અદાલતે સતત એવું માન્યું છે કે કોઈ કર્મચારી કેડરમાં જન્મ્યો ન હોય તેવી તારીખથી કોઈ પૂર્વલક્ષી બઢતી આપી શકાતી નથી અથવા પૂર્વલક્ષી ધોરણે કોઈ વરિષ્ઠતા આપી શકાતી નથી, ખાસ કરીને જ્યારે આ દરમિયાન નિમણૂક કરવામાં આવેલી સીધી ભરતીઓને પ્રતિકૂળ અસર કરશે.(ભાર મૂકવામાં આવે છે) "

૨૦. હાલના કેસમાં, તે સ્પષ્ટ છે કે જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ ની તેમની નિવૃત્તિ પહેલાં બઢતી માટે ભલામણ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે તેઓ મુખ્ય વૈજ્ઞાનિક અધિકારીની ફરજો સંભાળી શક્યા ન હતા.પશ્ચિમ બંગાળ સેવા નિયમોના નિયમ ૫૪ (૧) (એ) માં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે કે કર્મચારીએ અનુરૂપ પગાર મેળવવા માટે ઉચ્ચ પદની જવાબદારીઓ નિભાવવી જોઈએ, આમ, સક્ષમ જોગવાઈની ગેરહાજરીમાં મરણોત્તર અથવા પૂર્વવર્તી બઢતી અટકાવવી જોઈએ.

૨૧. જ્યારે આપણે સામાવાળાને બઢતી માટે વિચારણા કરવાના અધિકારને માન્યતા આપીએ છીએ, જે ભારતના બંધારણની અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૬ (૧) હેઠળ મૂળભૂત અધિકાર છે, ત્યારે તે પોતે બઢતીનો સંપૂર્ણ અધિકાર ધરાવતો નથી.ઉપર ચર્ચા કરાયેલ કાનૂની ઉદાહરણો એ સ્થાપિત કરે છે કે બઢતી માત્ર બઢતીના પદ પર ફરજો ધારણ કરવા પર જ અસરકારક બને છે, ખાલી પડવાની તારીખ અથવા ભલામણની તારીખ પર નહીં.સામાવાળા નં. ૧ તેની બઢતી પહેલાં નિવૃત્ત થયો હતો તે ધ્યાનમાં લેતા, તે મુખ્ય વૈજ્ઞાનિક અધિકારીના બઢતી પદ સાથે સંકળાયેલા પૂર્વલક્ષી નાણાકીય લાભો માટે હકદાર નથી, કારણ કે તેણે તે ક્ષમતામાં સેવા આપી ન હતી.

૨૨. ઉપરોક્ત ચર્ચાના પરિણામે, કલકત્તા હાઈકોર્ટ દ્વારા ૧લી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૨૩ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલો ચુકાદો અને ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ૨૬મી જૂન, ૨૦૧૮ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલો ચુકાદો કાયદાની નજરમાં બિનટકાઉ છે અને આથી તેને ઉલટાવી દેવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે.

૧૧. ઉપર નોંધાયેલા કારણો અને ઉપર નોંધાયેલા માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને, નીચેનો આદેશ પસાર કરવામાં આવે છે.

૧૧.૧ સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૬૦૪૦/૨૦૧૦ નો નિકાલ નિર્થક હોવાનું માનવામાં આવે છે.નિયમ નાબૂદ કરવામાં આવે છે.

૧૧.૨ સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં.૧૭૭૧૮/૨૦૧૧ આથી રદ કરવામાં આવે છે.નિયમ નાબૂદ કરવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ સંદીપ એન. ભટ્ટ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.